

Publish en perish

Zelfverzonnen gegevens. Wie verzint er nou toch zo iets? Het was overigens écht al eens eerder verzonnen. Verzonnen gegevens vormen namelijk de plot van een spannende detective die de Amerikaanse economiehoogleraren William Breit en Kenneth Elzinga in 1985 publiceerden onder het pseudoniem Marshall Jevons. In hun "Fatal equilibrium" wordt de gegevensfraude ontdekt door toepassing van economische theorie. De ontdekker meldt het niet bij de rector magnificus, maar ontpopt zich als een afperser en met hem loopt het slecht af. Dat is dus een ander traject dan hier in ons land kon worden waargenomen rond D.S. en D.P., waar junior onderzoekers de moed hadden de fraude te melden bij de academische verantwoordelijken. Van mij mogen die jonge onderzoekers volgend jaar de belangrijkste Nederlandse wetenschapsprijs krijgen voor hun baanbrekende forensische onderzoek.

Er is veel gespeculeerd over de motieven van de twee frauderende hooggeleerden, variërend van eigendunk en ijdelheid tot te grote gedrevenheid en publicatiedruk. Me dunkt dat een economische verklaring hier echter meerwaarde heeft. Wible (1992) ziet persoonlijk materieel gewin of bevordering van de eigen professionele carrière terecht als het motief voor inbreuken op de wetenschappelijke integriteit. Dit biedt een economisch raamwerk voor de analyse van het vóórkomen en voorkómen van plagiaat, vervalsingen, verzinsels en leugens.

In de modellen van Wible spelen kosten en baten van verschillende wetenschappelijke strategieën, de voor onderzoek beschikbare tijd en de onzekerheid van detectie een rol. Een belangrijk inzicht is dat tijdsdruk leidt tot fouten van bonafide wetenschappers. Hier is de oplossing eenvoudig: geef wetenschappers meer tijd om bonafide te zijn en reken ze erop af. Daarentegen zullen malafide wetenschappers hun risico spreiden met een portefeuille van enerzijds correct en anderzijds frauduleus onderzoek. Hierbij wordt de exacte mix bepaald door de risicogeneigdheid van de wetenschapper, de kans op ontdekking en de verwachtingenmatrix. In deze matrix zijn drie ijkpunten van belang: de uitkomsten van bonafide handelen, van onontdekte fraude en van een fraude die uitkomt.

De reactie van de wetenschap is tot nu toe vooral gericht geweest op het reduceren van de economische waarde van het derde element van de uitkomstenmatrix: de frauderende wetenschappers zijn inmiddels hun

baan kwijt. De andere beïnvloedbare elementen die een rol spelen in de afweging van de wetenschapsfraudeur zijn echter ook belangrijk. Naast de eigen verantwoordelijkheid van de fraudeurs die centraal staat in de rapporten van de commissies van Levelt (2011) en van Van der Maas (2011) hebben universiteiten en onderzoekfinanciers ook een belangrijke verantwoordelijkheid bij het detecteren, bestrijden en onaantrekkelijk maken van wetenschapsfraude. Ook zijn universiteiten verantwoordelijk voor de andere kant van de medaille: het belonen van bonafide onderzoekers. Om de kans op detectie te vergroten moet replicatieonderzoek en intercollegiale toetsing een volwaardige plaats krijgen in de sociale wetenschappen en een daarbij passende waardering. Ook is er alle reden om het verzamelen van gegevens weer te zien als een kernactiviteit van senior onderzoekers en hen daar op af te rekenen. Al deze elementen moeten een volwaardige plaats krijgen in het promotieonderzoek en de verslaglegging daarover. Onderzoekfinanciers kunnen een bijzondere bijdrage leveren, niet alleen door kwaliteitseisen te stellen en te stipuleren dat gegevensbestanden moeten worden gepubliceerd, maar ook door verstrekte subsidies inclusief de promotiebonus terug te vorderen om zo duidelijke financiële prikkels voor fraudepreventie in de academische onderzoekmarkt te creëren.

Wetenschapsfraude mag namelijk voor niemand lonen.

LITERATUUR

Commissie-Levelt (2011) *Interim-rapportage inzake door prof. dr. D.A. Stapel gemaakte inbreuk op wetenschappelijke integriteit*. Publicatie op www.tilburguniversity.edu, 31 oktober.

Commissie-Van der Maas (2011) *Onderzoek naar mogelijke schending van de wetenschappelijke integriteit*. Publicatie op www.erasmusmc.nl, 16 november.

Wible, J.R. (1992) *Fraud in science; an economic approach*. *Philosophy of Social Sciences*, 22(1), 5–27.